

ב:

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

רומי חיבת. משום דכתיב זהו (מלאכי ה) וקרלו להס גבול רשעה. רשע תרגום חייבא ונמלא במעשה מרכבה כי במעשה דרבי מנינא בן מרדיון נגזר על רומי חורבן גדול: **אמר** לחן הקב"ה במה עסקתם. פירוש שאל להס

שווקים להושיב בהם זונות. ה"ה לכל דבר אלא מגנה אותם בדבר גנאי כל מה שיכול כלומר אפי' לנורך זונות עשיתם שווקים: **וארו** היא אחרי תנינא דמייא דרוב. ול"ת חרצה מלכות צבל עדיפא שנמשלה לארי דכתיב (ירמיה ד) עלה אריה מסצכו והארי מלך צמיות ^{(ו} וי"ל דלע"ג דארי מלך מ"מ דוב הוא ^{(ז} עו יותר ובעל מחבולות כדלמר בפרק קמא דזרכות (דף גי.) ^{(ח} גזי לרות האחרונות משכחות הראשונות הניח מעשה ארי וספר לה נמשלה לארי אלא צשעה שהיתה מושלת בכל העולם ועתה היא ממלכה שפלה צבל פרס גס עתה היא חשוזה אחר רומי ותעמוד צחציבותה עד סמוך לציאת המשיח כמו שמפרש בסמוך: **הרבה** גשרים גשרנו. אף על גב דרומי נמי תקנו גשרים כדלמר בפרק גמא מדליקין (שנת דף לג.) מ"מ אינם חשונים כ"כ במקון גשרים כמו פרס: **ואנן** בנינן. הא

ללא קאמרי שצנו צית המקדש כששאל מהן גמא עסקתם דלפי זה לא עשו אלא אותו הדור והקב"ה שואל גמא זכו צכל דור ודור: **מאי** שנא הני דלא קא חשיב. פי' צבל ויון רשע (א) ארבע מלכיות שנשתעבדו בישראל וחשונים היו צבל מכל צשעים אומות לא צעי: **משכא** מלכותיהו עד דאתי משיח. והא דלמרינן עמידה פרס שתפול ציד רומי היינו סמוך לציאת המשיח כדלמרינן ^{(ט} (סנהדרין דף תפ:) עמידה מלכות רומי ^{(י} שתפשוט על כל העולם תשעה חדשים: **מאי** בעי בשעיר ומאי בעי בפארן. ופארן מארץ ישמעאלים דכתיב גבי הגר (בראשית כה) צמדבר פארן וסמיך אסיפיה דקרא וקדוש מהר פארן סלה ולא גרסינן מאי צעי צמינן דתימנ משעיר הוא דכתיב (עובדיה ה) ותמו גבוריך תימן לנמען יכרת איש מהר שמו מיהו קשיא לגירסת רש"י אמאי מיימי קרא דצנזוק למדרש הכי צקרא דליאתא צוזאת הצרכה נמי הוצרכ פארן וי"ל דאיכא למידרשיה כדדריש ליה בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה (צ"ק דף גה.) ושם מפארן הופיע ממונס לישראל והוא הר סיני כדלמר פי' ר"ע (שנת דף פט.) ושם ה' שמות יש לו סיני פארן ורבי אלחנן אומר דגריס שפיר מאי צעי צשעיר ומאי צעי צמינן והאי תימן לאו שם אומה הוא אלא שם רוח דרום כמו עורי לפון וצויי תימן כדדרשינן צספרי פרשת וזאת הצרכה מד' רוחות נגלה הקדוש צרוך הוא לישראל שאלוהו אלוה מתימן יצא ולכן ניחא שהנריך להציא פסוק דצנזוק:

בני נח ולא קיימום כיון שלא קיימום עמד

והא דלמרינן עמידה פרס שתפול ציד רומי היינו סמוך לציאת המשיח כדלמרינן ^{(ט} (סנהדרין דף תפ:) עמידה מלכות רומי ^{(י} שתפשוט על כל העולם תשעה חדשים: **מאי** בעי בשעיר ומאי בעי בפארן. ופארן מארץ ישמעאלים דכתיב גבי הגר (בראשית כה) צמדבר פארן וסמיך אסיפיה דקרא וקדוש מהר פארן סלה ולא גרסינן מאי צעי צמינן דתימנ משעיר הוא דכתיב (עובדיה ה) ותמו גבוריך תימן לנמען יכרת איש מהר שמו מיהו קשיא לגירסת רש"י אמאי מיימי קרא דצנזוק למדרש הכי צקרא דליאתא צוזאת הצרכה נמי הוצרכ פארן וי"ל דאיכא למידרשיה כדדריש ליה בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה (צ"ק דף גה.) ושם מפארן הופיע ממונס לישראל והוא הר סיני כדלמר פי' ר"ע (שנת דף פט.) ושם ה' שמות יש לו סיני פארן ורבי אלחנן אומר דגריס שפיר מאי צעי צשעיר ומאי צעי צמינן והאי תימן לאו שם אומה הוא אלא שם רוח דרום כמו עורי לפון וצויי תימן כדדרשינן צספרי פרשת וזאת הצרכה מד' רוחות נגלה הקדוש צרוך הוא לישראל שאלוהו אלוה מתימן יצא ולכן ניחא שהנריך להציא פסוק דצנזוק:

בני נח ולא קיימום כיון שלא קיימום עמד

לחור על כל האומות ולא קיבלוה אומרים לפניו רבש"ע [כלום] כפית עלינו הר כניגית כישראל ואמרת אם אינכם מקבלים את התורה שם תהא קבורתכם שנו' וייתצבו בתחתית ההר ולא קיבלוה אומר להם ראשונות ישמיענו. שבע מצות שקבלתם היכן קיימתם אותם

וסופריה. וכמיהו: **לאוס**. מלכות כשהיא לצדה: **ולאוס מלאוס**. מתרגמינא ומלכו ממלכו ועוד יאמך לא שייך אלא במלכות. וס"ת מסיפיה דקרא נפקא לן לקמן מי ^{(י} צכס יגיד זאת: ומי איכא ערצויא קמיה. והלא כולם נסקרין בצקירה אחת שנאמר(י ה)יולר יחד

לצכס כדלמר צר"ה (דף ית.) : ומשני **דלא** ליערצבו אינהו. לדידיה לא מהניא ערצויא צבל לדידיה מהניא ערצויא דמצלצלי ומסתתמי טענותיהם: ^{(יז} **צשעה**. שמה: **ונכנס סתנה**. לפני הקב"ה לדין: **משפט עבדו**. שלמה המלך: **דליפוש חרון אף**. של הקב"ה מפני פשעי צבור שמה חס ושלום יפרע מן המלך כל סורתנו מפני החרון: שווקים ומרחלאות וכסף חזה הוא עסקן של רומיים. גשרים וכרכים ומלחמות הוא עסקן של פרסיים: **שיטעסקו שרלא** צטורה. שיהא להם פנאי שמואלין להשתכר צשוק ומואלין מוונותיהן וצרכיהן צלי טורח ומתעדנין צמרחלאות: ופרו. והנה: **אחרי**. אחרת: **מסורבנין**. שמיניס כמו (שנת דף קא:) קטון המסורבל צצצר ולשון מלצבו הוא כמו כפיתו צסרצליהון (דניחל ג): דוב אין לו מנוחה אלא הולך וצא כל שעה: **אנגריא**. עבודת המלך המוטלת על יוצאי כרכיס לעשות מלחמות וללצאת צצצאן וליטול צהמתן צעצודתו: **ואנן** בנינן. צית שני צנה כורש: **אינהו**. פרסיים משתעבדין בישראל צגלות צכל וטיטוס הגלס לרומי ועדיין כולם משועבדים [לחס]: **פארן**. ארץ ישמעאל דכתיב צהגר (בראשית כה) ותשבצו צמדבר פארן: **גלוס קצלוהו ולא קיימוהו**. כלומר משום דלא קצלוהו לא קיימוהו: **ועל דא צספוסון**. פירכא היא כלומר נמלא תשובה זו קטיגור להס אמאי לא קצלוהו: **כניגית**. קופ"א צלע"ז ומטילין צה שטר: **ראה ויסר גויס**. נראה צעיניו ויסר להמירן:

שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב אמר להם לפניו רבש"ע הרבה גשרים גשרנו הרבה כרכים כרכים כבשנו הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה אמר להם הקב"ה כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם מכם כרכים לעשות בהם אנגריא מלחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלחמה כלום יש בכם מגיד זאת שנאמר ימי בכם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר וזאת התורה אשר שם משה מיד יצאו מלפניו בפחי נפש וכי מאחר דחזית מלכות פרס למלכות רומי דלא מהניא ולא מידי מאי טעמא עיילא אמרי אינהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן וכן לכל אומה ואומה וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי מ"ט עיילי סברי הנך אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל מאי שנא הני דחשיבי ומאי שנא הני דלא חשיבי להו משום דהנך משכי במלכותיהו עד דאתי משיחא אומרים לפניו רבש"ע כלום נתת לנו ולא קיבלנוה ומי מציי למימר הכי והכתי' וייאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו וכתיב ^{(יז} אלוה מתימן יבוא וגו' מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה אלא הכי אמרי כלום קיבלנוה ולא קיימונה ועל דא תברתהון אמאי לא קבלתוה אלא כך אומרים לפניו רבש"ע כלום כפית עלינו הר כניגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל דכתיב ^{(יח} וייתצבו בתחתית ההר ואמר רב דימי בר חמא ^{(יט} מלמד שכפה הקב"ה הר כניגית על ישראל ואמר להם אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם מיד אומר להם הקב"ה הראשונות ישמיעונו שנא' וראשונות ישמיענו שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם ומגולן דלא קיימום ^{(כ} דתני רב יוסף ^{(כא} עמד וימרוד ארץ ראה ויתר גויים מאי ראה ראה ז' מצות שקבלו עליהן

שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב אמר להם לפניו רבש"ע הרבה גשרים גשרנו הרבה כרכים כרכים כבשנו הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה אמר להם הקב"ה כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם מכם כרכים לעשות בהם אנגריא מלחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלחמה כלום יש בכם מגיד זאת שנאמר ימי בכם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר וזאת התורה אשר שם משה מיד יצאו מלפניו בפחי נפש וכי מאחר דחזית מלכות פרס למלכות רומי דלא מהניא ולא מידי מאי טעמא עיילא אמרי אינהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן וכן לכל אומה ואומה וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי מ"ט עיילי סברי הנך אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל מאי שנא הני דחשיבי ומאי שנא הני דלא חשיבי להו משום דהנך משכי במלכותיהו עד דאתי משיחא אומרים לפניו רבש"ע כלום נתת לנו ולא קיבלנוה ומי מציי למימר הכי והכתי' וייאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו וכתיב ^{(יז} אלוה מתימן יבוא וגו' מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה אלא הכי אמרי כלום קיבלנוה ולא קיימונה ועל דא תברתהון אמאי לא קבלתוה אלא כך אומרים לפניו רבש"ע כלום כפית עלינו הר כניגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל דכתיב ^{(יח} וייתצבו בתחתית ההר ואמר רב דימי בר חמא ^{(יט} מלמד שכפה הקב"ה הר כניגית על ישראל ואמר להם אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם מיד אומר להם הקב"ה הראשונות ישמיעונו שנא' וראשונות ישמיענו שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם ומגולן דלא קיימום ^{(כ} דתני רב יוסף ^{(כא} עמד וימרוד ארץ ראה ויתר גויים מאי ראה ראה ז' מצות שקבלו עליהן

שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב אמר להם לפניו רבש"ע הרבה גשרים גשרנו הרבה כרכים כרכים כבשנו הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה אמר להם הקב"ה כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם מכם כרכים לעשות בהם אנגריא מלחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלחמה כלום יש בכם מגיד זאת שנאמר ימי בכם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר וזאת התורה אשר שם משה מיד יצאו מלפניו בפחי נפש וכי מאחר דחזית מלכות פרס למלכות רומי דלא מהניא ולא מידי מאי טעמא עיילא אמרי אינהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן וכן לכל אומה ואומה וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי מ"ט עיילי סברי הנך אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל מאי שנא הני דחשיבי ומאי שנא הני דלא חשיבי להו משום דהנך משכי במלכותיהו עד דאתי משיחא אומרים לפניו רבש"ע כלום נתת לנו ולא קיבלנוה ומי מציי למימר הכי והכתי' וייאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו וכתיב ^{(יז} אלוה מתימן יבוא וגו' מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה אלא הכי אמרי כלום קיבלנוה ולא קיימונה ועל דא תברתהון אמאי לא קבלתוה אלא כך אומרים לפניו רבש"ע כלום כפית עלינו הר כניגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל דכתיב ^{(יח} וייתצבו בתחתית ההר ואמר רב דימי בר חמא ^{(יט} מלמד שכפה הקב"ה הר כניגית על ישראל ואמר להם אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם מיד אומר להם הקב"ה הראשונות ישמיעונו שנא' וראשונות ישמיענו שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם ומגולן דלא קיימום ^{(כ} דתני רב יוסף ^{(כא} עמד וימרוד ארץ ראה ויתר גויים מאי ראה ראה ז' מצות שקבלו עליהן

לחור על כל האומות ולא קיבלוה אומרים לפניו רבש"ע [כלום] כפית עלינו הר כניגית כישראל ואמרת אם אינכם מקבלים את התורה שם תהא קבורתכם שנו' וייתצבו בתחתית ההר ולא קיבלוה אומר להם ראשונות ישמיענו. שבע מצות שקבלתם היכן קיימתם אותם

(ה) שבעות ו: (ז,ש, ט) ר"ה ח: טו, א) (גי' מוסי' לקמן יח. ד"ה וכן, ד) (נשעיה מג וטס איתא מי צהסן, ט) קדושין עב. מגילה יא, (י) שנת לה: (י) [שנת פת. ע"ש, ט) צ"ק לת, ט) (נצמות לה: וע"ג, (י) (ג"ל צהסן, ט) (תהליס לג), (י) כפי"א נוסף ד"ה: רומי חייבת רומי הרשעה תרגום של רשעה חייבת, (ח) (ג"ל וישב, ט) (כדליאתא כניגיה יג:), (ט) ס"א כ מסוקן, ט) (ע"ש דליחא כן אלא כניסחא אחרת, ט) (נכס איתא כסחא אחרת צבל כיומא: איתא כן כמו שהעמיקו מוסי' דהלא, (ז) [נכס"ה: הרשעה,

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה מאי שאל וכו' שהס מד' מלכיות:

לעזי רש"י

קופ"א [קוביא]. גיית, כיכל גדול ועגול.

מוסף רש"י

רומי חייבת. תרגום של רשעה שנאמר (מלאכי ה) וקרלו להס גבול רשעה (שבעות ג). מלך וצבור. כשהקב"ה ין לחס (ר"ה ח) לעשות משפט עבדו. שלמה קאמר ליה (שס.) דליפוש חרון אף. צשציל עונות צבור (שס.) ומסורבלין. מלגשצן כצכר (מגילה יא.) צעלי צכר, לשון עיני ושומן הוא, ובעלגמו נמי אמרינן קטון מסורבל צככר, התלגש צככר כסרבל (קדושין עב.) ואין להם מנוחה כדוב. דוב אין לו מנוחה, שהוא קשור הוך וצא ממד כפינומיו (שס.) בתחתית ההר. חמת הסר ממש (שבת תפ.) כניגית. קוצא שמטילין צה שטר (שס.)

רבינו הגנאל

ויאספו לאומים ואומר להם מי בכם יגיד זאת ואת זאת אלא תורה שנו' וזאת התורה ונכנסת החשובה מכל האומות והיא מלכות רומי שנאמר והיכול כל ארעא ותרושינה ותרוקינה. וא"ר יוחנן זו מלכות רומי שטבעה יוצא בכל העולם: ומאן דחשיב עאל ברישא כדרב חסדא דאמר מלך וצבור מלך כנכנס תחלה שונאמר לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו אמר הקב"ה יש בכם מגיד זאת מיד יצאו בפחי נפש (אומרים לפניו רבש"ע) [וכ'] נכנסת אחריה מלכות פרס דהיא חשובה בתרה שנאמר וארו חזיא אחרי וגו' ותני רב יוסף אלו פרסיים וכי ויוצאין גם הם בפחי נפש אומרים לפניו רבש"ע כלום קבלוה ולא קיימונה ועל דא תברתהון דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב ויאמר ה' מסיני בא וגו' מלמד שהחזירה הקב"ה

לחור על כל האומות ולא קיבלוה אומרים לפניו רבש"ע [כלום] כפית עלינו הר כניגית כישראל ואמרת אם אינכם מקבלים את התורה שם תהא קבורתכם שנו' וייתצבו בתחתית ההר ולא קיבלוה אומר להם ראשונות ישמיענו. שבע מצות שקבלתם היכן קיימתם אותם

לפני אידויהן פרק ראשון עבודה זרה

ג.

עין משפט
נר מצוה

ב מ"י פ"א מהל' מ"ט
הל' יג סג ע"ג יב
נוש"ע י"ד ס"ט רמ"ו
סעיף ו':

מוסף רש"י

אלא האדם. ר"מ דלית
ליה אהם קרויין אדם,
וכ"ש הו"ל דרש"י לה
במסקת יבמות (סוהרין)
(ע"ג). יום הששי. מלי
שנה דכתיב ה' יום נגד
מעשה בראשית. בלמד
שהנהגה כו'. הששי
משמע הששי המיוחד
במקום אהרן. כדלמרינן
בעלמא (חורין צב). היך
המיוחד, אף על פי
מורה מרינו דה' דרש
בראשית תלו ביום הששי,
והוא ר' צמין שנתנה בו
ציה נמי הא (שבח פח).
בתחלה. קודם שאמרו
ישלח נעשה ונשמע,
יראה. שמה לא יקבלה
ויחזרו העולם למתו וצבו
כד"ל, ולבסוף. כשקבלה
(ע"ג). ולא יאחר
לעשותה. דלון מלות
לעמד (לקטו ד). שלאחר
מיחה לעמד לכל אס על
לקיים מלות אלו מועיל,
דמי שטרם עבר שנת
יאלל בשנת (שורבין כב.).

רבינו הגאון

ומגן דלא קיימום דכתיב
עמד וימרוד ארץ ראה
וירוד גרים וגו' ותני
רב יוסף ראה שלא
קיימו שבט מצות. תניא
היה רבי מאיר אומר
מנין שאפי' עובד כוכבים
ועוסק בתורה הרי הוא
כישראל שנוא אשר יעשה
אותם האדם וחי בהם
כתיב ליום וישאלים לא
נאמר אלא אדם וכר
עד יבאו מכם ועידו
בישראל שקיימו את
התורה יבא נמרוד ועיד
על אברהם שלא נחשד
על עבודת כוכבים. לכן
יעיד ביעקב שלא נחשד
על הגזל. אשת פוטטר
ותני ביוסף שלא נחשד
על העבירה. דרוש יעיד
בדניאל שלא נחשד על
התפלה. נבוכדנצר יעיד
בחנניה מישראל ועוריה
שלא השתחוו לצלם.
אליפז התימני ובלדד
השוני וצופר הנעמתי
ואליהוא בן ברכאל
הבזי יעידו בישראל
שקיימו את התורה
שנאמר יתנו עידיהם
ויצדקו אלו ישראל ישמעו
ויאמרו אמת אלו עובדי
כוכבים. אומרים רבש"ע
תנה לנו את התורה

בהנים ויזים וישראלים לא נאמר אלא האדם. משמע הכא
דעובדי כוכבים נמי קרוין אדם ומימה דהא אמר בעלמא
(ב"מ דף ק"ד): דלון קברי עובדי כוכבים מטמאין צאהל משום דכתיב
אדם כי ימות צאהל אהם קרוים אדם דכתיב (יחזקאל לה) ואתן לאני לאן
מרעיתי אדם אהם אהם קרוים אדם
ולא עובדי כוכבים קרויין אדם ואור"ת
דיש לחלק בין אדם להאדם ולא קשיא
מהא דכתיב גבי חירס (יחזקאל כח)
ואתה (צ"ן) אדם ולא אל ציד ממלךך
דאינו אומר כן לקרותו אדם בלשון
חשיבות אלא לנגותו בלשון ציון
ושפלות והא דכתיב צקום עלינו אדם
רוה לומר אדם ולא מלך ומדריש גבי
המן (מגילה י"ב). א"ר ר"ל צקום עלינו
אדום והא דכתיב מה יעשה לי אדם
ר"ל אדם שהוא צוי וא"ת הא אמר
צפרק השולט (גיטין דף מ"ג). יש קנין
לעובד כוכבים צפרק ישראל לחפור
זה שימין ומערות שנאמר והארץ
נתן לבני אדם ואומר ר"ת דעובדי
כוכבים נמי מיקרי בני אדם שרוה
לומר בני אדם הרשון וצפרק שר
שנגא ארבעה וחמשה (צ"ק דף ל"ח).
הארבעה: **שאפי"ר** עובד כוכבים
ועוסק בתורה. פי' שצבע מלות שלהם
דלילו בשאר מלות אמרינן בסנהדרין
פרק ד' מיתות (דף נ"ט). עובד אלילים
העוסק בצורה חייב מיתה: **הר"י** הוא
דכתיב יקרה היא מפנינים ודרישין

(הר"מ דף י"ג). מכהן גדול הנכנס לפני
ולפניו גבי ממוז ת"ח קודם לכהן
גדול עם הארץ צלל עובד כוכבים
העוסק בתורה הוא ככהן גדול:
גדול המצווה ועושה. פי' מפני
שהוא דואג תמיד לנטל יצרו ולקיים
מלות צוראו: **נוגעים** בעדותן
הן, וא"ת והרי ראייה גדולה שקיימו
שהרי שמים וארץ קיימים הם וי"ל
דלון חוששין צו הראייה דלון אב
מעיד על צנו ועוד י"ל שס קיימים
ממה שקבלו כדלמך אס ישראל
מקבלים: **יום הששי**. תימה למ"ד (ס'
דללס דנבוכדנצר הוא אלא אנדרט
עבודת כוכבים הוא אלא אנדרט
עשוי לכבוד המלך וצדקי ינחא דנקט
גבי אברהם שלא עבד עבודת כוכבים
וצננניה מישראל ועוריה שלא השתחוו
לצלם וינחא נמי הא דלמרינן צפרק
אלו נערום (כמזות דף ג'): אלמלי
נגדו להנניה מישראל ועוריה פלחו
לצלמא ואילו היה עבודת כוכבים ממש
חס ושלוס כי מדלגת שוס יסורין
שעולם לא היו משתחוים לצלם כר'
חנינא בן תרדיון (לקמן י"ח). ששמו

לומר שאם מקיימין כו'. התרה זו לא טובתם היא אלא שאין מזוין
לקיימן ואם יקיימו לא יקבלו שכר: אס לא צריכי יומם ולינה. אס
לא צריכי שכתבתי שמהא נוהגת יומם ולינה והיינו תורה דכתיב
(יהושע ה) והיגת צו יומם ולינה וכתיב (דברים כ"ט) אלה דברי הצרימ:
ה' דהשטי ימירה וכתיב צקוף מעשה
בראשית לדרשה זו והכי משמע ויהי
ערב ויהי צקר יום הששי של ששה
צסיון שעמדין ישראל לקבל התורה:
השמע דין. מתן תורה: **בשלה**
יראה. שמה לא יקבלו ישראל התורה
ותמזור הארץ למהו וצבו: **ולכסוף**.
כשקבלו צנעשה ונשמע שקטה:
נמרו. השליך את אברהם אצינו
באר כשדים על שלח קיבל עליו לעבד
עבודת כוכבים שנאסרה לבני נח
ואברהם בן נח הוא שלא היה צשעת
מתן תורה ועל שס כך נקרא אמרפל
צרכל מעברין (עירובין נ"ג). שאמר
והפיל אברהם צכצשן האש: **שלא נחשד**
על הגזל. דכתיב (ס' מה מלאת מכל כלי
ציתך אפי' סקין אפילו הנמק אפילו
מחט והסמן הדר צבית חמיו עשרים
שנה כשיזאל אינו נוטל עמו כלי קטן
וצני נח נכטוו על הגזל ועקב קיים:
ציוסף שלא נחשד על העצירה. אשת
איש נאסרה לבני נח דכתיב וצק
צאשטו ולא צאשת צצירי (סנהדרין
דף נ"ח). ויוסף קיים: **ואליהו בן**
צרכאל לא גרסינן דישאל הוא
כדמפרשינן צכצא צתרא צשהשטפין
(דף ע"ו): **עבר צפת**. צעולם הוא:
היום לעוסוס. צעולם הזה: **ולא**
למחר. דלני יכול לעוסוס לעולם
הצא: **צטרוניא**. צעלינה: **בראש**
גגו. רוב תשמישתן על הגגות שאין
גגותיהן משופעין: **מקדיר**. לנשון
נוקצ כלומרן מנקצת צכח חוס גדול
כמו מקדירין צהרים דעירובין (דף
נ"ח). ענין נקצ ומתך: **צקופת סמו**.
שנהגת ומוסכת עד שלשה חדשים עד
יוס תקופת תשרי הו"א תקופת תמוז:
ננסקה אס מוסרוימו. על ה'
ועל משיחו קאמר לע"ל דכתיב (ס' למה
רגשו גוים ולאוומים יהגו ריק כלומר
ננתקה מלות סוכה שהטילו עלינו:

שלא ביטל את התפלה יבא בלדד השוחי וצופר הנעמתי ואליפז התימני
(ואליהו בן ברכאל הבזי) ויעידו בהם בישראל שקיימו את כל התורה כולה
שנאמר יתנו עידיהם ויצדקו אמרו לפניו רבש"ע תנה לנו מראש ונעשה
אמר להן הקב"ה שומים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי
שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת אלא אף על פי כן מצוה קלה
יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה ומי מצית אמרת הכי והא (ס' אמר רבי
יהושע בן לוי מאי דכתיב אשר אנכי מצוך (ס' היום היום לעשותם ולא
למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכר אלא שאין הקב"ה
בא בטרונאי עם בריותיו ואמאי קרי ליה מצוה קלה משום דלית ביה
חסרון כים מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש
ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו
ויוצא שנאמר ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו מקדיר והא
אמרת אין הקדוש ברוך הוא בא בטרונאי עם בריותיו משום דישאל נמי זימני

ספוגין על לבו ליסרו ור"ע (ברכות ס"ב): שסקרו צצרו צמסקות פיות והיינו הא דפריך פרק
חנניה מישראל ועוריה שסמרו עצמן לתוך ככשן האש פירוש היה להם להשתחוות לצלם כיון שלא היה עבודת כוכבים ממש ועוד ראייה מפ"ק
דמגילה (דף י"ג). מפני מה נחתיצו שוגאיהם של ישראל כלייה מפני שהשתחוו לצלם וכו' הם לא עשו אלא לפנים ואם היתה עבודת כוכבים
היה להם למסור עצמן על קידוש השם ולישנא דקרא נמי משמע הכי דכתיב אלהיך לית אגן פלחין וללמך לית אגן סגדין משמע
דמרי מילי הו"ו: **יבא** בלדד השוחי וצופר הנעמתי ואליפז התימני. אורחא דתלמודא דצהרצה מקומות לא קפיד למנות כקדר * וכן
הגיורת והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנתחררו (כמזות דף ק"ד י"ב): **היום** לעשותם ולא למחר לעשותם. * תימה אנשי יריחו
שהיו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין צהיום על לצבך (פסחים י"ג). ולפיכך הקפידו עליהם חכמים דמשמע היום על לצבך ולא
למחר על לצבך ומה יש לחוש צוה כיון שכן הוא אמת דמשמע הכא יש לומר דהתם איכא למיטעי היום ממש וכן למחר ממש
אלל היום לעשותם צקרא דצתשלוס שכר כתיב (דברים י"ז) ומשלוס לשוואיו ומשלוס שכר הצדיקים הוא לעולם הצא:

(א) צ"ק לת. סנהדרין נ"ג.
(ב) צ"ק לת. [ס"ג] קדושין
לא. א (צ"ל וצריש).
(ד) [לקמן ה. שנת פת. ע"ש].
(ה) ג"י ע"י ואמר חוקי].
(ו) [שנת פת. א] (ו) [ע"י]
מוספות צ"צטו: ד"ה אליליו
ובצירוש רש"י דהכא].
(ח) [לקמן ד: עירובין כ"ב].
(ט) [צ"ל היום לעשותם היום
לעשותם וכו']. (י) [כס"א]:
כמקופת]. (כ) [בדלשית לא].
(ל) [שם צ"ג, (ח) [תהלים צ"ג].
(מ) [וע"י מוס' יבמות ס"א].
ד"ה אלה מוס' תיר נד. ד"ה
אלו ומוס' צ"צ נת. ד"ה
מזין ומוס' מיר נד. ד"ה
[לן]. (ס) [שנת פ"א].
(ע) [כדלמא צבת פ"א].
(פ) [וי"י מוספות כמות
ג: סד"ה אלמלי ומוס'
פסחים נ"ג: ד"ה מה].

תורה אור השלם

1. ושמרתם את הקהתי
ואת משפטי אשר יעשה
אתם האדם וחד בשבת אס
י? ויקרא י"ח
2. ואמרת אל פרעה פה
אמר יי בני בברי
ישאל: שמות ד כ"ב
3. בה אמר יי אם לא
בריתי יומם וליילה תקות
שמים ארץ לא שומתי:
ירמיהו ל"ב כ"ה
4. וקרא אליהם את כל
אשר עשה ודבה טוב
מאד ויהי ערב ויהי בקר
יום הששי:
בראשית א לא
5. משמים השמעת דין
ארץ וקרא וישקעה:
תהלים ט"ו ט
6. כל הגוים נקבצו ויחדו
ואנסו לאימים מי ביהם
יעיד זאת וראשונות
ישמענו יתנו עידיהם
ויצדקו וישמעו ויאמרו
אמת. ישעיהו מג ט
7. ושמרת את המצוה
ואת החקים ואת
המשפטים אשר אנכי
מצוך היום לעשותם:
דברים ז יא
8. ונתקה את
מוסרותימו ונשליכה
ממנו עבותימו:
תהלים ג ב

גליון הש"ס

תוס' ד"ה יבא וכו' וכן
הגיורת. וכן בפסחים דף
ס"ט ע"ג נמתי' וזמן
שנת צשנת: ד"ה היום
וכו' תימה אנשי יריחו.
ע"י פסחים טו ע"א:

ומניחין

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

(א) סוכה טו, (ב) יצמות כד, (ג) [למקמן ד: ד] שבת קז, (ד) מניגה יז, (ה) [מניגה טז], (ו) [מניגה טז], (ז) [מניגה טז], (ח) [מניגה טז], (ט) [מניגה טז], (י) [מניגה טז], (יא) [מניגה טז], (יב) [מניגה טז], (יג) [מניגה טז], (יד) [מניגה טז], (טו) [מניגה טז], (טז) [מניגה טז], (יז) [מניגה טז], (יח) [מניגה טז], (יט) [מניגה טז], (כ) [מניגה טז].

תורה אור השלם

1. יושב בשמים
ישחק אדני ילעג למו:
תהלים ב ד

2. לקמה רגשו גוים
ולאמיים רגשו ריק:
יתלבבו מלכי ארץ
ורונוים נוסדו יחד על
ה' ועל משיחו:

3. תהלים ב א-ב
נתקפה את
מוסרותימו וישלביקה
ממנו עבתימו:

4. שם אביות יחלכון
ליתן וזו יצרת לשחק
בו: תהלים קר כו
5. ויקרא אדני אלהים
צבאות ביום ההוא לבכי
ולמספר ולקרחה ולחגור
שקי: ישעיהו כב יב
6. אם אשכחך ירשקם
תשבח ימיני תדבק
לשוני לחיבי אם לא
אזכרכי אם לא אעלה
את ירשקם על ראש
שמחת:

7. תהלים קלו ה-ו
החשיתי מעולם
אחרש אתאפק בילדקה
אפעה אשם ואשאפק
יחד: ישעיהו מב יד

8. את מי יורה דעה ואת
מי יבין שמעיה גמולי
מקלב עתיקי משקדם:

9. רכב אלהים רבתיים
ובלילה שירו עמי תפקה
לאל דתי: תהלים סח יח

10. יומם יורה דעה חסדו
שירן וערש רתמים
לאל דתי: תהלים מב ט

11. הקטפים מלוח עלי
לחמם: איוב ל ד

12. ותעשה אדם פדגו
דתיס כרמש לא משל
בו: החקוק א יד

13. צבים פחים בדרך
עקש שומר נפשו ירחק
מהם: משלי כב ה

גליון הש"ס

גמ' ג' הראשונות הקב"ה
יושב ועוסק בתורה. עיין
ילקוט פרשה י' משא דף
קק ע"ג בספוק ושג
העם:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חוט ל"ל
לאחר ד"ה מלות: (ב) תוס'
ד"ה שומר וכו' בממה
יתיר חד כסו ונמנה
אלול:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
[א] רש"י ד"ה דמשכא טו.
כ"ג ע"י גטון דף לא ע"ג
תוס' ד"ה נקדוק וכו'
ויו"ק:

דמשכא סקופס סמוו. [א] ואין תקופת תשרי נופלת עד לאחר החג: **יושב בשמים ישחק.** גבי ננתקה את מוסרותימו כתיב: **אלה שגששו גרים גרוים.** מאיליהן מתגיירין ואין לה מקבלין דמשום גדולתן דישראל קא עבדי דכתיב (ישעיה נד) מי גר אתך בעניותיך עליך יפול זעשירותיך: **יושב ודן.** כרבי יוסי דלמר במסכת ר"ה [טו]. **אלס נידון כלל יוס דכתיב** [מ"א ח] **דבר יוס ביומו:** **יושב וון.** קולך להס מהיכן תודמן להס פרנסתן: **קרני ראמים.** היה גדולה: **צילי כניס.** מינף הוא דמתקרי צילי כניס ודקין הן והוא אינבא **צלשון ארמית** ובלע"ז **לינטרי"ס:** **על ציוסויו.** על עציבות שעשין ציוסויו אינו משחק אלא אותו היום: **גמולי מחלב.** שמתו כשהן קטנים: **עסיקי.** כמו (איוב ט) המעתיק הרים לשון סילוק: **אלה שאינן.** צ' אלפים חסירין מריבותים: **יומס יאוו.** דן חון ומלמד תורה: **וצלילס שירו עמי.** וצלילה נוהג שירו (למעלה) עמי לנטטה שאף דוד לא היה מנמנס אלא כשינת הסוס וכל הלילה מתעסק בשירות ומושבות זמורה כדלמרינן בריש מס' זרכות (דף ג'): **חוט של חסד.** נתן מינו צעני הצרות: **הפוסק מדברי תורה.** מי שעוסק בתורה ופוסק על דברי שיחה בטלה: **מלות.** דברים לחלוטית **שמים.** מחשבות ומכאובות הנאים לאדם כולם על ידי גזירת שמים: **חוץ מלניס פחים.** כניס לנה. פחים חולי הנא ע"י חוס כמו (שיר ג) **עד שיפוט היום:**

ויושב על כסא רחמים שלישיית **יושב וון את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כניס רביעיות יושב ומשחק עם ליותן שנאמר** **ליותן זה יצרת לשחק בו אמר רב נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד** **א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק מיום שחרב בית המקדש אין שחוק להקב"ה ומגלן דליכא שחוק אילימא מרבתיב** **ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר ולקרחה וגו' דלמא ההוא יומא ותו לא אלא דכתיב** **אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי דלמא שכחה הוא דליכא אבל שחוק מיהא איכא אלא מהא החשיתי מעולם אחריש אתאפק וגו' ברביעיות מאי עביד יושב ומלמד תנינות של בית רבן תורה שנאמר** **את מי יורה דעה ואת מי יבין שמעיה גמולי ולעתיקי משדים ומעיקרא מאן הוה מייגמר להו איבעית אימא מיטטרון ואיבעית אימא הא והא עביד ובליליא מאי עביד איבעית אימא מעין יממא ואיבעית אימא רוכב על כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר** **רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואיבעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר** **יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי** **אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים שנאמר** **הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם** **אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי מה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום דבלילה שירו עמי איכא דאמרי** **אמר ר"ל יכל העוסק בתורה** **בעולם הזה הדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא הדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו** **וגו' אמר רב יהודה אמר**

שמואל מאי דכתיב **ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים אימא בעולם הזה ואיבעית אימא לעולם הבא איבעית אימא בעולם הזה כדר' חגינא **דא"ר חגינא הכל בירי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר** **צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ואיבעית אימא לעולם הבא כדרשב"ל דאמר רבי שמעון בן לקיש** **אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מגרתיקה ומקדיר רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה רשעים נידונין בה****

ומניחין תפילין בראשיהן וציצית בבגדיהן וכו' עד ננתקה את מוסרותימו. צירושלמי בפרק אין מעמידין דריש ננתקה את מוסרותימו זו מלות תפילין ונשליכה ממנו עבותימו זו מלות ציצית: **אין שחוק לפני הקב"ה.** והא דלמרינן בסוף הזהב (ב"מ דף נט:) **אחין ואמר נלחוני בני אינו אלא בדחותא בעלמא:**

שניות יושב ודן. יש אומרים כי לכן תקנו בקדושת מוסף לומר ממקומו הוא יפן כי סתם מוסף בשניות בא וכו' הוא יושב ודן ואינו מתפללין שיפנה מכסא דין לשבת כסא רחמים ואין נראה דלמאי דמסקינן בסמוך [למקן ד: ד] ראשונה יושב ודן לא יתכן אלא ודאי מטעם של תפלה כך הוא: **אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני.** פשטיה דקרא כך אס אשכחך ירושלם שגשיר שיר ה' על אדמת נכר משכח ימיני מלגנן בכבוד מדבק לשוני לחכי אס ארנה לשורר צפה אס לא אזכרכי:

הקוטפים מלוח עלי שיח. פשטיה דקרא מייירי צעיים האוכלין העשבים שנקראו מלוחים כמו אבותינו אכלו מלוחים אף אנו נאכל מלוחים בפרק האומר בקדושת (דף טו.) **עלי שיח כלומר אלל האילנות ולא צנית:** **הברך בירי שמים חוץ מצנים פחים.** פ"י כל המאורעות הנאות על האדם מירי יוס יוס צדי שמים ואין אדם יכול להרחיק נפשו מן חוץ מלניס פחים קור וחוס פחים כמו (תהלים יא) **מיטטר קור רשעים פחים ולשון תלמוד יפח בלועץ נעיק לקיבליה פרק שני דסנהדרין (דף יט: יט:)** **שומר נפשו ירחק מהם.** והא דלמרינן בפרק המקבל (ב"מ דף קז: קז: וסס) והסרי ה' מנך כל חולי זו לנה אלמנא צדי שמים היא י"ל דהכי קאמר שיתן לך מלבושים שמוכל להליל מן הלנה והא דלמרינן צוקרא רבה **אנטונינוס** הוה קא אזיל צאורכא א"ל לרבי כלי עלי א"ל יהא רעוא דמישתיזי מן לנתא א"ל דא לנתא צמתימ (ב) ימר דאתכסי ונתא אולא אמר ליה יהא רעוא דמישתיזי מן שרנא אמר ליה דא ודאי לנתא דכתיב ואין נסתר מחמתו ור' היה מתפלל שיכסה העת צעניים להיות לו כל אלמנא לא היה צדי אנטונינוס להליל מן החמה ויש לומר דהיינו ודאי לאדם שהולך אנה ואנה כאנטונינוס לא היה צדו להסתר מן החמה אלא ציושב צדיות יצנה לו צית הקין וחדר קרה והא דלמרינן **הכל צדי שמים חוץ מיראת שמים התם מייירי צמה שגזור עליו צשעת יצירה כגון** **גזור או חלש עני או עשיר חסס או טפס אכל דקיק ורשע לא כי שני דרכים נתונים לפניו הטוב והרע:**

צערא **והאמר רבא** **מצטער פטור מן הסוכה נהי דפטור בעוטי** **ב"מי מבטמי מיד הקב"ה יושב ומשחק עליהן שנאמר** **יושב בשמים ישחק וגו' א"ר יצחק אין שחוק לפני הקב"ה אלא אותו היום בלבד איכא דמתני להא דרבי יצחק אהא דתניא רבי יוסי אומר לעתיד לבא באין עובדי כוכבים ומתגייירין וכו' מקבלינן מינייהו והתניא** **אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה אלא שנעשו גרים גרוים ומניחין תפילין בראשיהן תפילין בורעותיהם ציצית בבגדיהם מוזהה בפתחיהם כיון שרואין מלחמת גוג ומגוג אומר להן על מה באתם אומרים לו על ה' ועל משיחו שנאמר** **למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק וגו' וכל אחד מנתק מצותו והולך שנאמר** **ננתקה את מוסרותימו וגו' והקב"ה יושב ומשחק שנאמר יושב בשמים ישחק וגו' א"ר יצחק אין לו להקב"ה שחוק אלא אותו היום בלבד אינו והא אמר רב יהודה אמר רב שתיים עשרה שעות הוי היום שלש הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל העולם כולו כיון שרואה שנתחייב עולם בלייה עומד מכסא הרין ויושב על כסא רחמים שלישיית **יושב וון את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כניס רביעיות יושב ומשחק עם ליותן שנאמר** **ליותן זה יצרת לשחק בו אמר רב נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד** **א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק מיום שחרב בית המקדש אין שחוק להקב"ה ומגלן דליכא שחוק אילימא מרבתיב** **ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר ולקרחה וגו' דלמא ההוא יומא ותו לא אלא דכתיב** **אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי דלמא שכחה הוא דליכא אבל שחוק מיהא איכא אלא מהא החשיתי מעולם אחריש אתאפק וגו' ברביעיות מאי עביד יושב ומלמד תנינות של בית רבן תורה שנאמר** **את מי יורה דעה ואת מי יבין שמעיה גמולי ולעתיקי משדים ומעיקרא מאן הוה מייגמר להו איבעית אימא מיטטרון ואיבעית אימא הא והא עביד ובליליא מאי עביד איבעית אימא מעין יממא ואיבעית אימא רוכב על כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר** **רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואיבעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר** **יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי** **אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים שנאמר** **הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם** **אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי מה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום דבלילה שירו עמי איכא דאמרי** **אמר ר"ל יכל העוסק בתורה** **בעולם הזה הדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא הדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו** **וגו' אמר רב יהודה אמר****

שמואל מאי דכתיב **ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים אימא בעולם הזה ואיבעית אימא לעולם הבא איבעית אימא בעולם הזה כדר' חגינא **דא"ר חגינא הכל בירי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר** **צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ואיבעית אימא לעולם הבא כדרשב"ל דאמר רבי שמעון בן לקיש** **אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מגרתיקה ומקדיר רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה רשעים נידונין בה****

עכשיו ונקיימנה אומר להם שמים מי שורה בערב שבת וכו': א"ר יהודה אמר רב א"ר רבי ששת הוי היום. שלש ראשונות הקב"ה מתעסק בתיבת אפר רב וכל העולם כיון שרואה שנתחייב כל העולם בלייה עומד מכסא הרין ויושב על כסא רחמים שלישיית **יושב וון את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כניס רביעיות יושב ומשחק עם ליותן שנאמר** **ליותן זה יצרת לשחק בו אמר רב נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד** **א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק מיום שחרב בית המקדש אין שחוק להקב"ה ומגלן דליכא שחוק אילימא מרבתיב** **ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר ולקרחה וגו' דלמא ההוא יומא ותו לא אלא דכתיב** **אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי דלמא שכחה הוא דליכא אבל שחוק מיהא איכא אלא מהא החשיתי מעולם אחריש אתאפק וגו' ברביעיות מאי עביד יושב ומלמד תנינות של בית רבן תורה שנאמר** **את מי יורה דעה ואת מי יבין שמעיה גמולי ולעתיקי משדים ומעיקרא מאן הוה מייגמר להו איבעית אימא מיטטרון ואיבעית אימא הא והא עביד ובליליא מאי עביד איבעית אימא מעין יממא ואיבעית אימא רוכב על כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר** **רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואיבעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר** **יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי** **אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים שנאמר** **הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם** **אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי מה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום דבלילה שירו עמי איכא דאמרי** **אמר ר"ל יכל העוסק בתורה** **בעולם הזה הדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא הדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו** **וגו' אמר רב יהודה אמר**

שמואל מאי דכתיב **ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים אימא בעולם הזה ואיבעית אימא לעולם הבא איבעית אימא בעולם הזה כדר' חגינא **דא"ר חגינא הכל בירי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר** **צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ואיבעית אימא לעולם הבא כדרשב"ל דאמר רבי שמעון בן לקיש** **אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מגרתיקה ומקדיר רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה רשעים נידונין בה****

עכשיו ונקיימנה אומר להם שמים מי שורה בערב שבת וכו': א"ר יהודה אמר רב א"ר רבי ששת הוי היום. שלש ראשונות הקב"ה מתעסק בתיבת אפר רב וכל העולם כיון שרואה שנתחייב כל העולם בלייה עומד מכסא הרין ויושב על כסא רחמים שלישיית **יושב וון את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כניס רביעיות יושב ומשחק עם ליותן שנאמר** **ליותן זה יצרת לשחק בו אמר רב נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד** **א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק מיום שחרב בית המקדש אין שחוק להקב"ה ומגלן דליכא שחוק אילימא מרבתיב** **ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר ולקרחה וגו' דלמא ההוא יומא ותו לא אלא דכתיב** **אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי דלמא שכחה הוא דליכא אבל שחוק מיהא איכא אלא מהא החשיתי מעולם אחריש אתאפק וגו' ברביעיות מאי עביד יושב ומלמד תנינות של בית רבן תורה שנאמר** **את מי יורה דעה ואת מי יבין שמעיה גמולי ולעתיקי משדים ומעיקרא מאן הוה מייגמר להו איבעית אימא מיטטרון ואיבעית אימא הא והא עביד ובליליא מאי עביד איבעית אימא מעין יממא ואיבעית אימא רוכב על כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר** **רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואיבעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר** **יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי** **אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים שנאמר** **הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם** **אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי מה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום דבלילה שירו עמי איכא דאמרי** **אמר ר"ל יכל העוסק בתורה** **בעולם הזה הדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא הדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו** **וגו' אמר רב יהודה אמר**

שמואל מאי דכתיב **ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים אימא בעולם הזה ואיבעית אימא לעולם הבא איבעית אימא בעולם הזה כדר' חגינא **דא"ר חגינא הכל בירי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר** **צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ואיבעית אימא לעולם הבא כדרשב"ל דאמר רבי שמעון בן לקיש** **אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מגרתיקה ומקדיר רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה רשעים נידונין בה****

עכשיו ונקיימנה אומר להם שמים מי שורה בערב שבת וכו': א"ר יהודה אמר רב א"ר רבי ששת הוי היום. שלש ראשונות הקב"ה מתעסק בתיבת אפר רב וכל העולם כיון שרואה שנתחייב כל העולם בלייה עומד מכסא הרין ויושב על כסא רחמים שלישיית **יושב וון את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כניס רביעיות יושב ומשחק עם ליותן שנאמר** **ליותן זה יצרת לשחק בו אמר רב נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד** **א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק מיום שחרב בית המקדש אין שחוק להקב"ה ומגלן דליכא שחוק אילימא מרבתיב** **ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר ולקרחה וגו' דלמא ההוא יומא ותו לא אלא דכתיב** **אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי דלמא שכחה הוא דליכא אבל שחוק מיהא איכא אלא מהא החשיתי מעולם אחריש אתאפק וגו' ברביעיות מאי עביד יושב ומלמד תנינות של בית רבן תורה שנאמר** **את מי יורה דעה ואת מי יבין שמעיה גמולי ולעתיקי משדים ומעיקרא מאן הוה מייגמר להו איבעית אימא מיטטרון ואיבעית אימא הא והא עביד ובליליא מאי עביד איבעית אימא מעין יממא ואיבעית אימא רוכב על כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר** **רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואיבעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר** **יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי** **אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים שנאמר** **הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם** **אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי מה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום דבלילה שירו עמי איכא דאמרי** **אמר ר"ל יכל העוסק בתורה** **בעולם הזה הדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא הדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו** **וגו' אמר רב יהודה אמר**

שמואל מאי דכתיב **ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים אימא בעולם הזה ואיבעית אימא לעולם הבא איבעית אימא בעולם הזה כדר' חגינא **דא"ר חגינא הכל בירי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר** **צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ואיבעית אימא לעולם הבא כדרשב"ל דאמר רבי שמעון בן לקיש** **אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מגרתיקה ומקדיר רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה רשעים נידונין בה****

עכשיו ונקיימנה אומר להם שמים מי שורה בערב שבת וכו': א"ר יהודה אמר רב א"ר רבי ששת הוי היום. שלש ראשונות הקב"ה מתעסק בתיבת אפר רב וכל העולם כיון שרואה שנתחייב כל העולם בלייה עומד מכסא הרין ויושב על כסא רחמים שלישיית **יושב וון את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כניס רביעיות יושב ומשחק עם ליותן שנאמר** **ליותן זה יצרת לשחק בו אמר רב נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד** **א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק מיום שחרב בית המקדש אין שחוק להקב"ה ומגלן דליכא שחוק אילימא מרבתיב** **ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר ולקרחה וגו' דלמא ההוא יומא ותו לא אלא דכתיב** **אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי דלמא שכחה הוא דליכא אבל שחוק מיהא איכא אלא מהא החשיתי מעולם אחריש אתאפק וגו' ברביעיות מאי עביד יושב ומלמד תנינות של בית רבן תורה שנאמר** **את מי יורה דעה ואת מי יבין שמעיה גמולי ולעתיקי משדים ומעיקרא מאן הוה מייגמר להו איבעית אימא מיטטרון ואיבעית אימא הא והא עביד ובליליא מאי עביד איבעית אימא מעין יממא ואיבעית אימא רוכב על כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר** **רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואיבעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר** **יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי** **אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים שנאמר** **הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם** **אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי מה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום דבלילה שירו עמי איכא דאמרי** **אמר ר"ל יכל העוסק בתורה** **בעולם הזה הדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא הדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו** **וגו' אמר רב יהודה אמר**

שמואל מאי דכתיב **ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים אימא בעולם הזה ואיבעית אימא לעולם הבא איבעית אימא בעולם הזה כדר' חגינא **דא"ר חגינא הכל בירי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר** **צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם ואיבעית אימא לעולם הבא כדרשב"ל דאמר רבי שמעון בן לקיש** **אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מגרתיקה ומקדיר רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה רשעים נידונין בה****

עכשיו ונקיימנה אומר להם שמים מי שורה בערב שבת וכו': א"ר יהודה אמר רב א"ר רבי ששת הוי היום. שלש ראשונות הקב"ה מתעסק בתיבת אפר רב וכל העולם כיון שרואה שנתחייב כל העולם בלייה עומד מכסא הרין ויושב על כסא רחמים שלישיית **יושב וון את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כניס רביעיות יושב ומשחק עם ליותן שנאמר** **ליותן זה יצרת לשחק בו אמר רב נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד** **א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק מיום שחרב בית המקדש אין שחוק להקב"ה ומגלן דליכא שחוק אילימא מרבתיב** **ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר ולקרחה וגו' דלמא ההוא יומא ותו לא אלא דכתיב** **אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי דלמא שכחה הוא דליכא אבל שחוק מיהא איכא אלא מהא החשיתי מעולם אחריש אתאפק וגו' ברביעיות מאי עביד יושב ומלמד תנינות של בית רבן תורה שנאמר** **את מי יורה דעה ואת מי יבין שמעיה גמולי ולעתיקי משדים ומעיקרא מאן הוה מייגמר להו איבעית אימא מיטטרון ואיבעית אימא הא והא עביד ובליליא מאי עביד איבעית אימא מעין יממא ואיבעית אימא רוכב על כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר** **רכב אלהים רבותים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואיבעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר** **יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי** **אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים שנאמר** **הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם** **אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי מה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום דבלילה שירו עמי איכא דאמרי** **אמר ר"ל יכל העוסק בתורה** **בעולם הזה הדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא הדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו** **וגו' אמר רב יהודה אמר**

שמואל מאי דכתיב **ותעשה אדם כדגי הים כר**

